

Trump cùng Putin, Tập và Modi trở thành 'bốn kỵ sĩ' của chủ nghĩa độc tài toàn cầu

© Phó GS Chris Ogden, Đại học Auckland @ The [Conversation](#) (26/11/24)

– Ảnh minh họa. © [The Conversation](#), Alex Brandon, Vyacheslav Prokofyev, Fernando Vergara/AP, Siddharaj Solanki/EPA.

Việc Donald Trump đắc cử nhiệm kỳ tổng thống thứ hai đã làm dấy lên nỗi lo ngại sâu sắc về [sự sụp đổ của chế độ độc tài sắp xảy ra](#) ở Hoa Kỳ.

Cách thức diễn ra vẫn còn là suy đoán, ít nhất là cho đến bây giờ. Nhưng bằng chứng từ nhiệm kỳ đầu tiên của Trump, cũng như các chính sách vận động tranh cử và đề cử nội các của ông kể từ cuộc bầu cử, cho thấy những nỗi sợ đó không phải là không có cơ sở.

Tuy nhiên, một cách khác để xem xét vấn đề này là sự trở lại của Trump chỉ đơn giản phản ánh thực tế trong các cường quốc khác của hệ thống quốc tế – Trung Quốc, Nga và Ấn Độ đều đã thể hiện những bệnh lý chính trị tương tự trong một thời gian.

Do sức mạnh tập thể và ảnh hưởng của họ trong việc xác định bản chất của trật tự thế giới, chiến thắng của Trump đánh dấu sự khuếch đại của một kỷ nguyên độc đoán sâu sắc trong chính trị toàn cầu.

Những dấu hiệu đặc trưng của cái mà chúng ta có thể gọi là “[Pax Autocratica](#)” mới ra đời này có thể được nhìn thấy theo nhiều cách khác nhau, khi bốn kỵ sĩ của chủ nghĩa độc tài này tiến về phía trước với các chính sách và kế hoạch của họ.

Chính trị của người mạnh mẽ (Strongman politics)

Donald Trump và những người đồng cấp của ông – Tập Cận Bình của Trung Quốc, Vladimir Putin của Nga và Narendra Modi của Ấn Độ – đều là những nhà lãnh đạo khoa trương, gây chia rẽ và đối đầu. Họ là hiện thân [của nguyên mẫu chính trị của người đàn ông mạnh mẽ](#), trong đó quyền lực tập trung vào một cá nhân duy nhất, muốn trở thành toàn năng.

Ngoài việc có chung [những đặc điểm tâm lý của một người đàn ông đích thực](#) và phát triển sự sùng bái cá nhân xung quanh mình, họ còn tìm cách cai trị trong thời gian dài.

Năm 2018, [Tập Cận Bình đã xóa bỏ giới hạn nhiệm kỳ chủ tịch nước](#) khỏi hiến pháp Trung Quốc. Năm 2020, Putin đã sửa đổi hiến pháp Nga, cho phép ông nắm quyền đến năm 2036, dẫn đến cái được mô tả là “[chính trị vĩnh cửu](#)”.

Lên nắm quyền từ năm 2014, Modi đã giành chiến thắng trong ba cuộc bầu cử gần đây nhất ở Ấn Độ. Bị cáo buộc là có mặc cảm [thần thánh](#), thành công của ông dựa trên [việc đưa chủ nghĩa dân tộc Hindu lên hàng đầu](#), [nắm bắt hệ thống pháp luật và viết lại lịch sử Ấn Độ](#).

Trump cũng đã từng đề cập đến ý tưởng về nhiệm kỳ thứ ba (điều không thể theo các quy định của hiến pháp hiện hành), nói rằng "[chúng ta chỉ cần tìm ra cách giải quyết thôi](#)".

Hạn chế quyền con người (Constraining human rights)

Mỗi nhà lãnh đạo này đều giám sát các chính phủ tìm cách thu hẹp và hạn chế quyền con người. Điều này bao gồm [hạn chế quyền tự do ngôn luận và biểu đạt](#) trong giới truyền thông Nga, [tấn công các nhà báo](#) và [người biểu tình](#) ở Ấn Độ và [thanh trừng những người phản đối](#) ở Trung Quốc. Ở cả ba quốc gia, điều này liên quan đến việc sử dụng các cơ chế pháp lý để ngăn chặn sự bất đồng chính kiến.

Các báo cáo sau chiến thắng của Trump cho thấy ông cũng muốn [trừng phạt hoặc đàn áp](#) các cuộc biểu tình và bất đồng chính kiến. Sự [chính trị hóa ngày càng tăng](#) của Tòa án Tối cao Hoa Kỳ phù hợp với xu hướng tương tự ở ba quốc gia khác.

Điều này giống như sự dịch chuyển khỏi nguyên tắc pháp quyền (nền tảng của một xã hội tự do và cởi mở) sang "nguyên tắc pháp quyền" (trong đó luật pháp trở thành công cụ kiểm soát).

Trên toàn cầu, đã có những cảnh báo rằng việc hạn chế quyền tự do ngôn luận, lập hội và biểu đạt [đe dọa đến các cấu trúc cơ bản của xã hội dân sự](#). [Báo cáo về Tình hình xã hội dân sự](#) năm 2024 của nhóm giám sát Civicus ước tính 72% dân số thế giới hiện đang sống dưới chế độ độc tài.

Tấn công các nhóm thiểu số (Attacking minorities)

Chính quyền Trump đầu tiên [đã tích cực phân biệt đối xử](#) với các nhóm dân tộc thiểu số, người LGBTQ, người khuyết tật và người nhập cư.

[Lệnh cấm đi lại năm 2017](#) của Trump đã đóng cửa biên giới Hoa Kỳ với người Hồi giáo, trong khi [kế hoạch trục xuất](#) tới 13 triệu người di cư bất hợp pháp là trụ cột trong chiến dịch tranh cử năm 2024 của ông.

Ở Nga, các cuộc tấn công vào nhóm thiểu số và người nước ngoài diễn ra thường xuyên, với nạn phân biệt chủng tộc ở quốc gia này được Tổ chức Ân xá Quốc tế mô tả là "[ngoài tầm kiểm soát](#)". Kể từ năm 2014, bạo lực và sự phân biệt đối xử với 200 triệu người Hồi giáo ở Ấn Độ đã [gia tăng đáng kể](#) dưới thời Đảng Bharatiya Janata (BJP) theo chủ nghĩa dân tộc Hindu của Modi.

Các hành động của chính [quyền Modi](#) chủ động phân biệt đối xử với [quyền làm việc, giáo dục, tư pháp và nhà ở](#) của người Hồi giáo, đặc biệt là ở Kashmir và Assam.

Những điều này phù hợp với [hành động của Trung Quốc](#) ở Tân Cương và Tây Tạng, nơi các dân tộc thiểu số đang [phải chịu những vi phạm nhân quyền cơ bản](#). Bắc Kinh cũng đang xây dựng một [hệ thống tín dụng xã hội](#) quốc gia được thiết kế để nâng cao lòng tin của công chúng vào Đảng Cộng sản Trung Quốc (ĐCSTQ) và tạo ra một xã hội của "[những đối tượng tuân thủ](#)".

Hệ thống bầu cử suy yếu (Weakened electoral systems)

Mặc dù bề ngoài có vẻ dân chủ, nhưng hệ thống chính trị và bầu cử của Hoa Kỳ, Ấn Độ và Nga lại có những điểm yếu rõ ràng, làm suy yếu các tuyên bố về bình đẳng, công bằng và đa nguyên trong bầu cử.

Mặc dù không hoàn toàn độc đoán như Trung Quốc (dưới sự [cai trị độc đảng](#) của ĐCSTQ kể từ năm 1949 và [liên tục làm im lặng những người đối lập](#)), các cuộc bầu cử ở Nga về cơ bản là không cạnh tranh và chỉ là [vỏ bọc của nền dân chủ](#) .

Ở Hoa Kỳ, [việc phân chia khu vực bầu cử](#), [ngăn cản cử tri đi bỏ phiếu](#) và [các khoản đóng góp khổng lồ của các doanh nghiệp](#) làm thay đổi cục diện chính trị theo hướng có lợi cho một số nhóm lợi ích.

Điều tương tự cũng đúng với Ấn Độ, nơi đã chuyển sang hình thức "[chế độ chuyên quyền bầu cử](#)", và hiện được mô tả chỉ là "[nền dân chủ tự do một phần](#)" bởi nhóm giám sát Freedom House. Những xu hướng này trở nên trầm trọng hơn do [các triều đại chính trị liên thế hệ](#) dai dẳng của Ấn Độ và [các nhà tài trợ chính trị quyền lực](#) .

Giám sát và an ninh (Surveillance and security)

Tất cả những xu hướng độc đoán này đều được hỗ trợ bởi [các cấu trúc giám sát](#) hiện đại, hướng vào bên trong, tới chính công dân của một quốc gia cũng như hướng ra bên ngoài, và được hỗ trợ bởi Big Tech và hiện nay là AI.

Những gì được mô tả là "[chủ nghĩa chuyên quyền thuật toán](#)" có nhiều hình thức khác nhau. Hệ thống tín dụng xã hội của Trung Quốc sử dụng công nghệ như vậy để [thiết lập quyền kiểm soát xã hội](#) chủ yếu thông qua đòn bẩy tài chính.

[Hệ thống giám sát trung tâm](#) của Ấn Độ cho phép các cơ quan chính phủ giám sát mọi liên lạc qua điện thoại di động, điện thoại cố định và internet với [những hạn chế pháp lý tối thiểu](#). Phạm vi bao phủ rộng rãi của năng lực của Nga đã dẫn đến một "[gulag mang](#)" của "[giám sát kỹ thuật số toàn diện](#)" .

Tại Hoa Kỳ, người tố giác [Edward Snowden đã tiết lộ](#) hoạt động giám sát hàng loạt hồ sơ điện thoại vào năm 2013, được phát hiện là bất hợp pháp vào năm 2020. Hiện tại, liên minh giữa Trump với Elon Musk có thể ảnh hưởng đến cách tiếp cận của chính quyền ông đối với AI và an ninh quốc gia - bao gồm cả việc Musk tiếp tục [sử dụng nền tảng truyền thông xã hội của mình](#) để tăng cường sự ủng hộ chính trị cho Trump.

Sự trở lại của Trump đã bình thường hóa và thúc đẩy chủ nghĩa độc tài trên trường quốc tế, biến nó thành quy luật thay vì ngoại lệ. Sự trôi dạt độc đoán của nước Mỹ hiện là một phần của mô hình toàn cầu rộng lớn hơn, một mô hình đe dọa các lực lượng dân chủ ở khắp mọi nơi.